

Divadelní Piknik

Celostátní přehlídka amatérského činoherního a hudebního divadla

ZPRAVODAJ

3. ČERVENCE 2022

číslo 3

ŽÁDNÝ PŘEKLAD HAMLETA BY NEMĚL BÝT KÁNONICKÝ

Překladatel, historik, filolog a anglista Filip Krajník představil na Divadelním Pikniku Volyně svůj nový překlad Shakespeara Hamleta, aktuálně inscenovaný v Českých Budějovicích. Při této příležitosti jsme jej požádali o rozhovor.

Super boty, hodně kreativní, ty vám navrhoval někdo na míru?

Veganské, ručně dělané, recyklované, malá česká firma. Je za nimi příběh. Dneska už je příběh i za botami.

Jako člověk slova, jaký máte vztah k divadlu?

Jsem konzervativní divák, mám rád, když je příběh chronologicky vyprávěný. Když je navíc vtipný a s písničkami, tak to jedinec ocení. Hamleta jsem překládal s vidinou nejtradičnější možné inscenace. Překvapilo mě, co s ním Jakub Čermák dokázal udělat. Bude pro mě obrovská čest, pokud na základě mého překladu vznikne na divadle něco, co bych si nedovedl ani představit a bude to na jevišti fungovat. Těší mě otevírat interpretační možnosti.

Jak na vás zapůsobila inscenace v Českých Budějovicích?

Fungovala mi. Inscenoval bych ji úplně jinak, ale jsem rád, že Jakub Čermák přišel se svou představou a nekompromisně ji dotáhl do konce. Není to Hamlet, který by zůstal někde na půlce cesty.

Možná i váš překlad může tradicionalisty dráždit. Narazil jste někde na odpor?

Troufám si říct, že běžný divák jdoucí na Hamleta nemusí rozeznat překlad Joska, Hilského, Saudka. Můj se nemusí každému líbit, ale dovedu si ho obhájit a místy jsem se chtěl vymezit proti tradici. Například „coś je shnilého ve státě dánském“ je v originále „in the state of Danemark“, což může být „ve státě dánském“, ale taky „na stavu Dánska“. Na radu jednoho z dramaturgických poradců jsem to tak i přeložil.

Byla to tedy týmová práce?

Ano, většinu překladu jsem udělal já, ale nezvládl bych to bez dramaturgické oponentury lidí, jako je Pavel Drábek, David Drozd, Eva Spoustová, Michal Zahálka a jsem strašně vděčný Aničce Hrdinové, že mi pomohla dát dohromady knížku. A Katce Fühnbachové (je s Filipem Krajníkem na titulní fotografii, pzn. redakce) za ilustrace, které se nepodobají ničemu, co bylo kdykoli předtím a žádný Hamlet takhle už nikdy nebude vypadat.

Překladů Hamleta je přes dvacet. Nakolik je ještě možné jít nějakou originální cestou?

Chtěl jsem udělat překlad, který by obhájil vlastní existenci. Aby byl dostatečně jiný, i kdyby to byla slepá cesta. Nebylo záměrem text zjednodušit směrem k divákovi, nakonec Shakespeare v něm použil víc různých slov než v kterékoli jiné hře. Snažil jsem se co nejvíc interpretačně nejasných míst nechat otevřených interpretaci tvůrců nebo diváků. Jinak jsem pojal i dramatický verš, protože český blankvers nemůže odpovídat originálu, to byste museli češtinu trápit. V překladu používám rytmizovaný volný verš, čímž dialogy dostaly vzduch a je tam víc prostoru pro verbální gesto.

Každý překlad je ale tak trochu výklad, ne?

Samozřejmě, ale snažil jsem se co nejvíc upozadit sám sebe a svoji osobnost. Chci, aby žádný z překladů nebyl kánonický, aby mohlo být třeba šest různých Hamletů ze stejné generace. Měla by tu být pestrost.

Na své přednášce jste zmiňoval, že životnost překladu je 25 let. Budete Hamleta každé čtvrtstoletí aktualizovat?

Ze pětadvacet let už budu příslušníkem jiné generace. Nevím, jestli budu moci konkurovat někomu, komu je teď pět let a bude Hamleta překládat ve třiceti.

Jak se dá modernizovat vrcholně květnatý jazyk staré historické epochy? Jde ho vůbec přeložit současným jazykem?

Nepřekládal jsem v jazyku, který by byl archaický, ale bylo

Dokončení na straně 6...

DIVADLO NEPAUZNEŠ

Rozhovor s režisérem Lukášem Křížkem

V programu vidím, že jsi režíroval jako host, ale přitom je to Radar, takže jak to je?

Divadlo Radar má teď sedm dospělých souborů a jsou od sebe věkově posunuté. Vzájemně si v nich tak často hostujeme, že už jsme vlastně promíchaní. Já jsem doma v Načerno a hostuji v Za oponou a možná mě čeká v Hrobesu režie. Probuzení jara je primárně Za oponou a někteří jsou Šupitopresto.

Kolikátá je to tvoje samostatná režie?

Teprve druhá. V roce 2018 jsem udělal Divadlo bez zvířat, s tím jsme pak jezdili po přehlídkách a během toho jsem si dal od režie pauzu. A pak mě oslovilo Za oponou, že shánějí režiséra a titul.

Režie je tvoje hlavní směřování?

Myslím, že ano. Jsem lev a rád rozhoduji o věcech, aby byly podle mě. Ale mám to tak půl napůl s dramaturgií.

Baví mě obojí a zůstávám na pomezí.

Viděl jsem před představením určitou nervozitu...

Už bych mohl být klidnější, nějaké zkušenosti z přehlídek mám. Ale tady to bylo i tím, že práce na inscenaci byla odlišná a pro soubor v leccem zlomová. Dokonce jsem si říkal, že jestli to bude průšvih, že režii nechám být.

V čem byla práce na inscenaci pro soubor zlomová?

Jejich poslední inscenace byl Hamletýn a pak se jim dvě, tři sezóny nedařilo odpremiérovat žádný titul. Měli to komplikované s vedením a potřebovali režiséra.

A k tomuhle titulu jste se dobrali společně?

Přinesl jsem tři nápady a nechal jsem je vybrat.

Které byly ty druhé dva?

My děti ze stanice ZOO, což soubor razantně odmítl. Pak jsem zvažoval dramaturgii Charlieho malých tajemství, překládaných také jako Ten, kdo stojí v koutě. Je to taky takový typický young-adult, ale je celý vyprávěný v dopisech a musel bych udělat celou českou dramaturgii, na což nebyl čas.

Takže mezi těmi třemi tituly je určitý společný jmenovatel...

Chtěli jsme něco, co bude souboru tematicky blízké, a zároveň jsme chtěli hrát mladé postavy. Přáli jsme si udělat něco v žánru young-adult. Teď se o tom točí populární filmy a seriály a Wedekind tam potřebná témata měl. Chtěl jsem je ohledat na divadle, protože tam to nepauzneš.

Dostaneš je tady a teď a máš šanci si je odžít.

Ještě nějaké společné jmenovatele?

Wedekind text napsal v šestadvaceti a když jsem jej začal režírovat, bylo mi taky šestadvacet. Prvně byla hra uvedena až s desetiletým odstupem. V roce 1999 vznikla muzikálová adaptace, ale zase čekala šest let na premiéru. Načerno, ještě než jsem přišel, muzikál připravovalo, ale nedozkoušelo. My jsme původně měli mít premiéru v březnu 2020 a přišel první covid, po delší době on-line jsme se vrátili ke zkoušení a premiéry byly 9. a 10. října 2021. No a hned v pondělí se zavírala divadla, takže se pak rok nehrálo. Prostě cesta Probuzení jara na jeviště je pokaždé složitá.

Tematicky může být hra docela citlivá, narazili jste v souboru na nějaké zdi?

Sbližovali jsme se v hereckých cvičeních, budovali vzájemnou důvěru a při zkoušení si nejvypjatější scény nechávali nakonec. Hodně jsme si to vysvětlovali a společně hledali divadelní cestu. A vždycky jsme se ujišťovali, jestli je ok, jestli je bezpečná. Někteří v těch rolích nechtěli vidět své dlouholeté kamarády, protože je to bolí a není jim to příjemné. Obdivuji je, že šli s kůží na trh.

Jan Duchek

DOSPÍVÁNÍ I DIVADLO NA PŮLI CESTY

Ač napsal Frank Wedekind svou první divadelní hru *Probuzení jara* již na konci předminulého století, láká svou odvahou, propracovanými postavami i umně vystavěnými dialogy divadelníky dodnes. Nejskloňovanější je v případě dalších a dalších uvedení obligátní otázka po „aktuálnosti“. Jistě, téma krušného dospívání a objevování vlastní sexuality je věčné, avšak těžko může otevřené probírání homosexuality, masochismu či sexu dnes někoho pohoršit tak, jako tomu bylo v 90. letech 19. století. Sám jsem *Probuzení* považoval za nesmírně lákavé, ale po zhlédnutí představení v podání souboru *Za oponou Divadla Radar*, jsem se tážení po smyslu viděného nedokázal ubránit.

Předně je třeba uvést, že mladí protagonisté očividně vzali inscenaci i postavy takřikajíc „zasvě“. Scénografie zaujme na první pohled. Všemmu vévodí mohutná dřevěná konstrukce houpačky symbolizující stále ještě probíhající „dětství“. Jeho bolestivé opouštění, nesmyslná pseudomorálka, puritánství, jež zapříčiní nejednu tragédii – míra obsažených témat v původním materiálu je široká a zůstává na tvůrčím týmu, zvolit si ta pro ně nejzásadnější, skrze něž vysloví nejpříměji svůj názor na současný svět. Zní cover písně *You can't take me now*, na zemi podzimní listí. Přitažlivá melancholie se postupně ztrácí za nánosy nepříliš plynule tekoucích dialogů a neúčelně ukončovaných situací. Představitelka Wendly-Vendulky (Karolína Klempířová) má v sobě náboj, energii a dokáže živě reagovat, ale zrazuje ji nepřírozené frázování, což se ostatně dá označit za obecný neduh souboru – zdá se, jako by každá čárka ve větách musela zaznít. To vede pouze k rozvleklosti a ve výsledku i nechtěnému zvýraznění archaičnosti původního textu, na níž však není a priori stavěno.

Škoda pak, že zásadní scéna setkání Melchiora (Jan Plíva) a Venduly, v níž dívka žádá Melchiora, aby jí dal pocítit, jaké je to „být bita“, zůstává v odstupu. Divadelní hraná surovost, v situaci, kdy se má v mladém chlapci probudit to „nejhorší“, zkrátka působí nedostatečně. Trnutí pak nepocítí ani postavy ani diváci. I nejnásilnější nejtragičtější nejsyrovější jsem sledoval nedotčen. Čím to? Krom ne úplně šťastného zacházení se slovem nepomáhá ani hudba zvolená režisérem Lukášem Křížkem, lépe řečeno – její umístění. Tklivý podkres v tklivé situaci může znamenat zbytečné zdvojení jedné a též emoce. Nadměrné užívání hudby již tak pohnutému konci dramatu spíše škodí. Například monolog Marty (Johana Gorenčíková), který by svou upřímností patřil k tomu nejlepšímu v celé inscenaci, je následně rozbit coverem skladby *Heroes*, což pokračující dialog přibližuje spíš scénáři banálního vztahového seriálu.

Přitom se určitým situacím nedá uprít nápad ani náboj. Společná masturbační seance funguje výborně, taktéž některá setkání mladých přátel či nepochopení mezi rodiči a jejich dětmi. Skvělý je obraz zborcené houpačky (Mořicova sebevražda), který vysílá jasný vzkaz všem přítomným, že jejich dětství je definitivně pryč. Jenže všechno dohromady se zbytečně vleče a propracované jednotlivosti tonou v nedotažených mnohdy nijak nekončících situacích. Nepomůže pak ani hrát s urputným, byť obdivuhodným nasazením, když ve výsledku není zřejmé, o čem vlastně a proč.

Vít Malota

Mladý a velmi perspektivní kolektiv talentovaných lidí si hodně obstojně poradil s velmi obtížným textem.

Karel z Vršovic

Představení hezké. Ten příběh má svoji sílu. Hezky scénograficky udělané.

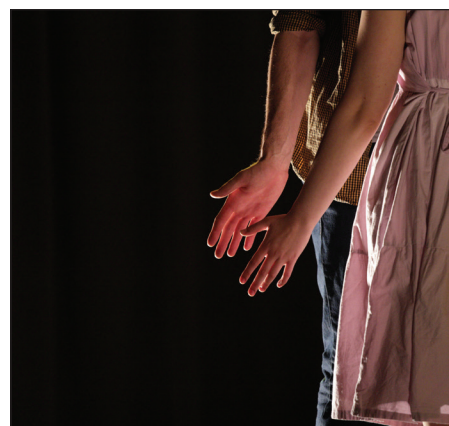
Milan z České Lípy

Já měla svízel prostorovou. Chtělo by to tady přemýšlet o jiných prostorech pro divadla. Poslední řady nemají vůbec šanci vidět ty věci, kde se leží.

Hana z Varů

Expozice se mi zdála delší, než bylo nezbytné a zejména první půli by mírné prokrácení pomohlo. Moc se mi líbili Melchior a Vendulka, ale taky Ilse s Martou. Ten hřbitovní závěr asi akcentuje poněkud schizofrenní situace, se kterými se v dospívání potýkáme, ale nevím, jestli jsem ho zcela pochopila.

Marta z Jíví

HERCI MI KOMPLETNĚ ZMĚNILI KONCEPCI

Rozhovor s režisérem Tomášem Trumpešem

Kde jste text *Zvířete* objevili? Nebo je to váš autorský počín?

Je to hra Petra Pazdery Payna.

Takže opravdu existujícího autora?

Ano. Vyšla ve sbírce jeho drobných her, které nazývá dramolety, a vydalo ji nakladatelství Větrné mlýny. S Petrem už se známe, dával mi svoje hry číst a mezi nimi jsem *Zvíře* objevil.

A přiznání režiséra, který se sám stává dramatickou postavou, je už v textu, nebo jde o vaši režijní interpretaci?

Rozhodli jsme se tímto způsobem vnést do inscenace scénické poznámky. Přišlo nám dobré je takto využít, protože nám bylo líto, že by nezazněly. Inspirovaly nás pak k jevištní práci.

Jaké je vlastně téma *Zvířete*?

Jedním z témat té hry je napětí, které vzniká v nejistotě lidí, jak něco udělat a pak to udělat velmi příkře a autoritativně.

Co na text říkal soubor, když jste jim ho přinesl?

Začali jsem inscenaci zkoušet v době covidu a původně jsme plánovali, že to bude scénické čtení, abychom dělali aspoň něco. Byli jsme v situ-

aci, kdy jsme chtěli něco dělat, ale zároveň se pořád měnilo, jestli to jde, nebo nejde. Přišlo mi dobré nazkoušet aspoň krátké scénické čtení. Ale herce to bavilo a proti té myšlence se vzbouřili. Chtěli text uvést jako plnohodnotnou inscenaci, pokud se tomu tak dá říct, když je tak krátká a je to z naší strany spíše vtip.

Přesvědčili režiséra a změnili mu koncepci.

Přesně tak, koncepci mi změnili úplně.

V souboru se běžně věnujete těmto krátkým tvarům či hříčkám?

Úplně právě ne. Dělali jsme dost náročné těžké věci, ale doba covidová přinesla to, že jsme chtěli povolit šrouby a udělat nějakou „blbost“, na které bychom se vyřádili.

Jaké divácké reakce na *Zvíře* máte?

Pokládali jsme to za drobnost a váhali jsme, jestli s tím jet na přehlídku do Hodonína. Byli jsme překvapeni pozitivní odezvou. I po představení jsme se teď bavili o divácích a máme pocit, že to velmi dobře funguje ve specificky divadelním prostředí, protože se tam pracuje s motivem

divadelního zkoušení a hraní hry.

Když už je po covidu, vrátíte se zase k větším jevištním tvarům?

Máme v plánu dramatizaci povídek Petra Pazdery Payna, do které jsme se pustili už v době covidu. Ale k tomu se nám zatím vrátit nepodařilo. Je to sice taky komorní věc, ale hodně náročná. Před covidem jsme měli rozzkoušenu ještě jednu inscenaci, ale tou dvouletou pauzou přišly třeba problémy s obsazením. Uvidíme, jestli se nám ji povede nakopnout. Doufám, že ano.

Martin Rumler

ČEKÁNÍ NA HLUK ZA DVEŘMI

Petr Pazdera Payne je současný český spisovatel, který vystudoval evangelickou bohosloveckou fakultu, pracoval jako evangelický farář a později založil nakladatelství Medard (odtud jméno zvířete). Je autorem řady povídkových sbírek, literárních esejí a také kratších divadelních her, které vydal v roce 2002 pod souhrnným názvem *Dramolety*. A právě v tomto díle jako jeden z *dramoletů* vyšla také hra *Zvíře*. *Dramoletem* nazývá autor krátký dramatický text, který v sobě obsahuje jak „drama“ (tedy vážnost), tak zároveň „let“ (tedy úlet, odchylku). Z této autorovy definice je více než patrné, že se ani náhodou nejedná o tzv. tradiční divadelní předlohu z oblasti mainstreamového divadelního směřování.

Toho všeho je si naprosto vědom soubor Divadla Naboso Boskovice a inscenuje hru takovými jevištními výrazovými prostředky, které jsou zvolené předloze adekvátní. Režie (Tomáš Trumpeš) přitom využívá jisté grotesknosti, paradoxu a především postupů, které jsou známé z oblasti absurdního divadla. Absurdně vyznívá hned úvodní scéna, která probíhá několikrát jakoby „ve smyčce“ a kdy se čeká na příchod dcery a jejího nápadníka, kterým je skutečně zvíře. Stejná smyčka se opakuje při opilecké scéně, jež je herecky skvěle vygradována otcem k naprosté opilosti atd.

Účinných absurdit lze v inscenaci Divadla Naboso nalézt celou řadu. Mám na mysli pivo v talířích místo polévky, zvíře tvrdící, že pochází „ze země lidu nečistého rtu“, naddimenzované zvonění budíku, připomínající sirénu, zvuk motorové pily při tvrzení, že zvíře štípe dříví, moudro typu „co člověk jí, tím se stává“ atd., atd. Vše je umocněno hlasem komentátora (režiséra), který čte do mikrofonu textové záorky, řídí celé představení a nenechává tak nikoho na pochybách, že jsme svědky situace (spíše než příběhu), kterou nám aktéři spíše demonstrují, než že ji hrají. Tomu odpovídá i mužský představitel sestry a jeho tzv. hudební mezihry.

Přitom všem však nejde jen o nezávaznou (byť inteligentní) zábavnost absurdního kalibru. Inscenace díky rozehrávání nastolené situace nastoluje i vážnější témata (věrna slovu „drama“) a to o směšnosti a krutosti rodinných rolí, rodinných klišé a jistých předsudků. V okamžiku, kdy je přinesena jako pokrm hlava zvířete, může diváka napadnout otázka o tom, kdo že je zde opravdu zvíře... Nástrahy takto pojaté absurdity zvládli podle mě všichni aktéři po herecké stránce bravurně a v tom nejlepší smyslu tak zásadním způsobem posloužili ke zdařilému a divadelnímu tvaru.

Jak již bylo řečeno, hru *Zvíře* Petra Pazdery Payna nelze považovat za tzv. mainstreamovou, ale osobně jsem moc rád, že se v poměrně pestré dramaturgické skladbě letošního *Pikniku* objevila a že samotná inscenace boskovických tento fakt umocnila.

Milan Schejbal

Mně se to moc líbilo. Bylo to bezvadné, takové správně úchylné.

Bára, České Budějovice

Poprvé jsem se tady aspoň trochu pobavil.

Pavel, Praha

Jsem šťastný, že vidím na přehlídce antiiluzivní představení, které si hraje s divadelností samotnou. Je jasné, svižné a velmi poučené, i když to tak na první pohled nevypadá.

Ondra, Brno

Narušená rodina, narušované situace režisérem i herci, narušené všechno. Královsky jsem se pobavil, užil si to a ocenil jsem jak výkony herců, tak typy protagonistů přesně přiřazené postavám. Více takových představení a více divadelnosti na amatérská jeviště.

Martin, Jihlava

ROZHOVOR

...dokončení ze strany 1

by mi líto překládat složitý jazyk jednoduchým jazykem. Mluvená čeština se vyvíjí. I komplexní problém vyjádříme dnes jinak než generace našich babiček, takže si troufám říct, že ani ten složitý jazyk neustrnul a může být reflektován v té hře. Byla by škoda, překládat Hamleta jen do mluvené češtiny. Pokud chcete intelektuální komplexnost, tak musíte využít širokou škálu rejstříků, které má čeština k dispozici.

Jste akademik, ale bylo pro vás složité mít přednášku na divadelním festivalu?

Byl jsem strašně nervózní. Nevěděl jsem jaký typ obecenstva přijde a na jaký typ zacílit, jestli to budou spíš lidé z ulice nebo divadelní praktici, dramaturgové. Snažil jsem se vyvažovat, aby to nebylo suchopárné ani banální.

Jan Duchek

KRÁTCE

- A co se teda stalo tomu klukovi na konci?
- Byl smutnej.

Pan Tichý se stal Saskií Burešovou výročního ročníku Divadelního Pikniku Volyně. Kalendářně a občas i fyzicky ----->

Čtenáři si možná všimli, že 2. číslo Zpravodaje, které vyšlo 2. července, má v záhlaví číslo 1 a datum 1. července. Redakci se podařilo zjistit, že jde s nejvyšší pravděpodobností o důsledek časové smyčky způsobené inscenací Zvíře. V průběhu přehlídky tedy očekávejte další temporální anomálie jako jsou poruchy temporytmu v inscenacích, hlasitě režijní pokyny či přeměny členů poroty ve zvířata.

Knihu s novým překladem Hamleta od Filipa Krajníka si můžete koupit v šatně Na Nové.

PROGRAM

Neděle 3. července 2022

10.30 Na Nové – parter
DK Jirásek, Česká Lípa / režie: Š. Kňákal
Jean-Paul Sartre: **S vyloučením veřejnosti**

12.15, Na Nové – jeviště
Divadlo Naboso, Boskovice / režie: T. Trumpeš
Petr Pazdera Payne: **Zvíře**

14.00 (ČERVENÁ) a **16.15** (BÍLÁ), Na Nové – zahrada
Reservé, Most / režie: Pavel Skála
Aristofanés: **Jezdci**

14.00 (BÍLÁ) a **16.15** (ČERVENÁ), Pošumavská tržnice
DS Břetislav, Břeclav / režie: T. Uher, M. Sítek
Martin Sítek: **Na viděnou, sbohem**

18.00, MS, Diskuse (S vyloučením veřejnosti)

19.00, Na Nové
Scéna Kralupy, Kralupy nad Vltavou
Woody Allen: **Central Park West**

21.00, MS, Diskuse (Jezdci)

22.00, Na Nové
Divadlo Exil, Pardubice
David Košťák: **Lajka aneb Příběh z dob, kdy se ještě hovna nesbírala**

23.45, MS, Diskuse (Central Park West)

Pondělí 4. července 2022

11.45, Na Nové – bar Peklo
Diskuse (Lajka a Na viděnou, sbohem)

14.00, Na Nové
RAGUENEAU, Plzeň / režie: Blanka Luňáková
Martin McDonagh: **Pan Polštář**

17.00, kino
Triarius, Česká Třebová / režie: Josef Jan Kopecký
Ch. Webb, T. Johnson, C. Willingham, B. Henry: **Absolvent**

20.00, MS
Diskuse (Pan polštář)

21.00, Na Nové
DS Vojan, Libice nad Cidlinou / režie: Jaromír Hruška j. h.
Václav Havel: **Vernisáž**

22.30, MS
Diskuse (Absolvent, Vernisáž)

Zpravodaj XXX. celostátní přehlídky amatérského činoherního a hudebního divadla Divadelní Piknik Volyně 2022.
Redakce: Martin Rumler, Jan Duchek, David Slížek. Vydává DS Piki Volyně.
Náklad 100 výtisků.